

RAPPORT

Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI)
enligt Svensk standard SS 199000:2014

NATURVÄRDESINVENTERING AV OMRÅDEN KRING ÄLTABERGS INDUSTRIOMRÅDE, NACKA KOMMUN

Pro Natura

November 2020

Detta arbete följer svensk standard
SS 19000:2014 – Naturvärdesinventering
avseende biologisk mångfald (NVI)

Inventering, text och foto:

Pro Natura
Träringen 66b
416 79 Göteborg
Telefon: 0728-544411
e-post: ola.hammarstrom@pro-natura.net

Pro Natura:

Kontaktperson och ansvarig handläggare: Ola Hammarström
Inventering: Ola Hammarström & Fredrik Larsson

Beställare:

Nacka kommun
Kontaktperson: Anna Herrström

Framsida:

Äldre tallskog i östra delen av inventeringsområdet (övre) och kolflarnlav, *Carbonicola anthracophila* (NT) (nedre, bild ej från inventeringsområdet)

1. Sammanfattning.....	4
2. Uppdraget	5
2.1 Bakgrund.....	5
2.2 Syftet med NVI:n	5
2.3 Omfattning.....	5
3. Metodik.....	7
4. Allmänt om naturförhållandena	11
4.1. Geografi och bebyggelse	11
4.2. Naturförhållandena	12
4.3. Uppgifter om naturförhållandena från befintligt underlag	13
5. Beskrivningar av naturvärdesobjekt.....	15
6. Sammanfattning av naturvärdena i området.....	34
7. Litteratur och källor	35
7.1. Skriftliga källor	35
7.2. Kartor	36
7.3. Databaser och internet.....	36

Bilaga 1: Karta över inventeringsområdet

Bilaga 2: Karta över naturvärdesobjekten och deras naturvärdesklass

Bilaga 3: Karta över förekommande naturtyper

1. Sammanfattning

I samband med att en ny detaljplan tas fram för ett område i och kring Ältabergs industriområde, har Nacka kommun beställt en naturvärdesinventering av Pro Natura. Naturvärdesinventeringarna ska fungera som underlag till att beakta värden för biologisk mångfald i projektet.

Inventeringen utfördes i maj och juni 2021 enligt Svensk standard 199000:2014 Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Detaljeringsgraden på inventeringen har varit *medel* och inventering har skett med tillägget *Naturvärdesklass 4*.

Sammanlagt inventerades cirka 8,2 ha. Totalt har nio naturvärdesobjekt av naturtyperna Skog och träd, Park och trädgård samt Infrastruktur och bebyggd mark identifierats. Två av dessa bedömdes ha högt naturvärde (naturvärdeklass 2), två påtagligt naturvärde (naturvärdeklass 3), och fem visst naturvärde (naturvärdeklass 4).

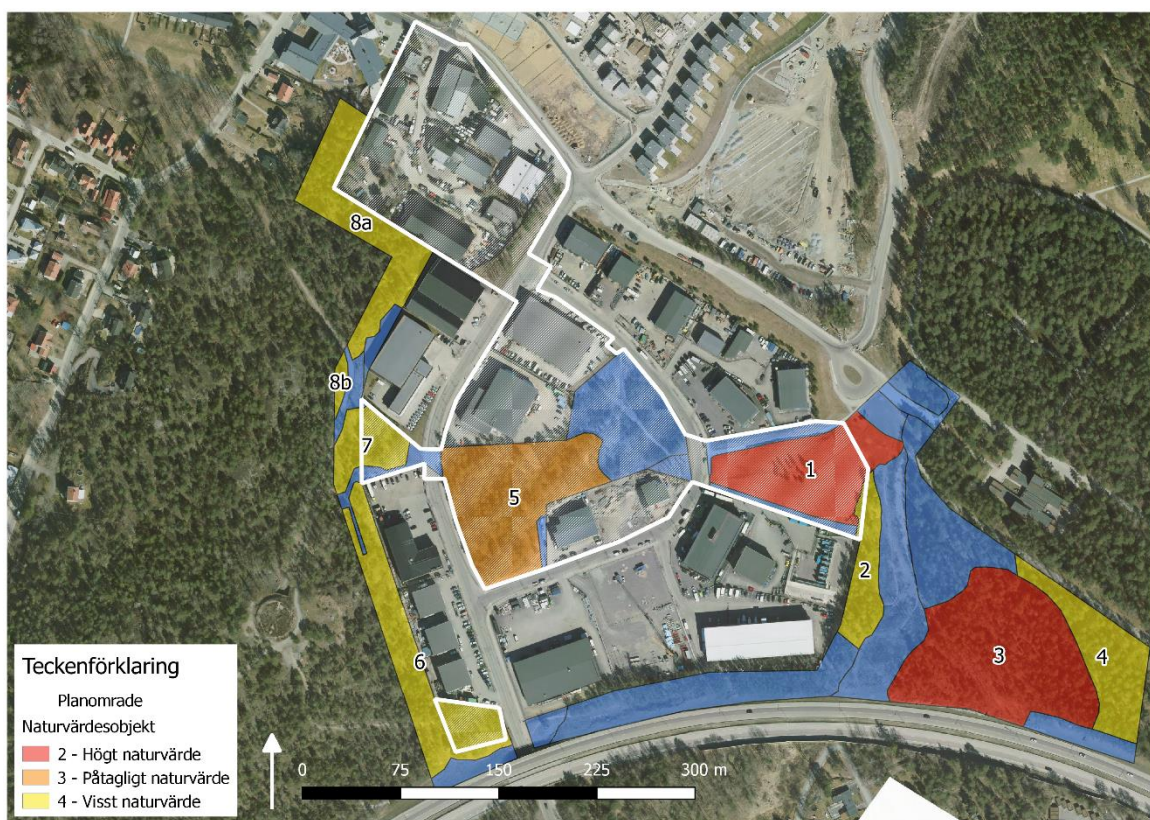
De högsta och mest karaktäristiska naturvärdena i området är knutna till äldre tallskog, delvis på sandig mark, samt mager och artrik gräs-och ruderatmark med goda förutsättningar för insektslivet.

Två rödlistade arter som är knutna till äldre tall noterades under inventeringen; tallticka *Porodaedalea pini* (NT) och kolflarnlav, *Carbonicola anthracophila* (NT). Det finns också tidigare fynd av sexfläckig bastardsvärmare, *Zygaena filipendulae* (NT) i anslutning till den artrika gräsmarken.

2. Uppdraget

2.1 Bakgrund

I samband med att en ny detaljplan tas fram för ett område i och kring Ältabergs industriområde, har Nacka kommun beställt en naturvärdesinventering av Pro Natura. Naturvärdesinventeringarna ska fungera som underlag till att beakta värden för biologisk mångfald i projektet.

Figur 1. Planområdet (vit gränslinje) i förhållande till naturvärdesobjekten.

2.2 Syftet med NVI:n

Genomförd NVI syftar till att kartlägga och naturvärdesbedöma förekommande naturvärden inom det område som redovisas på karta i bilaga 1.

2.3 Omfattning

Inventeringen följer den nationella standarden för naturvärdesinventering SS 199000:2014, med tillägget "naturvärdesklass 4".

Inventeringen har genomförts med detaljeringsgraden som i ovan nämnda standard benämns "Fältnivå medel". Detta innebär att naturvärdesobjekt med en yta om 0,1 ha eller mer ska kunna identifieras samt linjeformade objekt med en längd om minst 50 meter samt en bredd om minst 0,5 meter identifieras.

Det ska framhållas att detta, enligt standarden för naturvärdesinventering (NVI), är en sammanställning och bedömning av värden utifrån aspekten biologisk mångfald. Någon bedömning av områdets eventuella geologiska, geomorfologiska eller hydrologiska värden har ej gjorts.

I detta arbete ingår heller ingen bedömning av den kulturhistoriska miljön. Inte heller innehåller detta arbete någon bedömning av områdets sociala värden eller värden för friluftslivet.

Fältarbetet genomfördes under maj och juni 2021.

3. Metodik

Naturvärdesinventeringen har genomförts enligt standarden för naturvärdesinventeringar (NVI) SS 199000:2014. För detaljer i denna så hänvisas till standarddokumenten Svensk Standard SS 199000:2014 och Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.

Grunden i denna standard är att på ett transparent, upprepbart och väldefinierat sätt genomföra *naturvärdesbedömningar* vad gäller biologisk mångfald. Syftet med en naturvärdesinventering är att identifiera och avgränsa de geografiska områden i landskapet som är av positiv betydelse för biologisk mångfald samt att dokumentera och naturvärdesbedöma dessa. Ett områdes naturvärde redovisas genom att det tilldelas en naturvärdesklass. Naturvärdesinventeringar kan genomföras med olika ambitionsnivåer beroende på syftet med inventeringen. Detta gäller huruvida fältarbete ska genomföras eller ej, vilken detaljeringsgrad inventeringen ska ha (vilken som är minsta obligatoriska karteringsenhet) och om inventeringen ska ha några tillägg (t.ex. identifiering av objekt med generellt biotopskydd, inventering av särskilda arter, identifiering och avgränsning av områden som har naturvärdesklass 4). I denna inventering ingår tillägget naturvärdesklass 4.

En viktig princip i arbetet med naturvärdesinventering enligt standarden är att naturvärdesbedömningen ska utgå från två olika bedömningsgrunder – *bedömningsgrund art* och *bedömningsgrund biotop*. Den första avser i vilken grad arter och arters förekomst bidrar till naturvärdet. Den andra är en bedömning av hur biotopen bidrar till den biologiska mångfalden. De båda bedömningsgrunderna är naturligtvis beroende av varandra så att högre värde från biotopsynpunkt normalt leder till att området också har värden i form av artförekomster.

Ett viktigt begrepp vid användningen av arter som bedömningsgrund är begreppet *naturvårdsart*. Enligt standarden för naturvärdesinventeringar (NVI) så är naturvårdsart en art som indikerar att ett område har naturvärde eller som i sig själv är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Detta är i linje med ArtDatabankens definition av begreppet (ArtDatabanken 2013). Enligt ArtDatabanken är naturvårdsarter ett samlingsbegrepp för skyddade arter, rödlistade arter, typiska arter, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter. I standarden hanteras dock nyckelarter separat och ingår därmed inte i begreppet naturvårdsart. Signalarter markeras i listorna över naturvårdsarter med "S" och typiska arter med "T". Indikatorarter för gräsmarker och liknande vegetationstyper markeras med "ÅoH". Rödlistade arter markeras med artens rödlistningskategori, "NT", "VU", "EN", "CR" och

”DD”. Rödlistade arter som är minskande till exempel p.g.a sjukdomar och vars framtid inte i första hand beror av att vissa geografiska områden bevaras, tillskrivs inte något artvärde. Exempel på sådana arter är alm, ask och grönfink.

I denna inventering har framförallt arter som användes i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering (Skogsstyrelsen 2014), vilka bedöms indikera förhöjda naturvärden i skogsmiljöer, använts som signalarter. För gräsmarker och andra öppna vegetationstyper där naturvärdena i någon mån är kopplade till konkurrenssvaga kärlväxtsamhällen har huvudsakligen de arter som utgjorde indikatorarter i äng- och hagmarksinventeringen använts som signalarter (Andersson 1993).

Viktiga faktorer vid bedömning av ett områdes biotopkvalitet är:

- Naturlighet
- Processer och störningsregimer
- Strukturer
- Element
- Kontinuitet
- Naturgivna förutsättningar
- Förekomst av nyckelarter
- Läge, storlek och form

Strukturer och element är av särskild betydelse vid bedömningen eftersom de är företeelser som kan uppfattas i fält. De används därför i många fall för att indirekt bedöma förekomst av andra biotopkvaliteter, som t.ex. naturlighet, processer och störningsregimer, kontinuitet, naturgivna förutsättningar och vissa nyckelarter.

Biotopens värde beror också på hur sällsynt och hotad den är.

I standarden finns också angivet hur olika *naturtyper* ska benämnas. En naturtyp är en sammanfattande benämning på en grupp biotoper med gemensamma kännetecken. I naturvärdesinventeringen grupperas biotoperna i följande naturtyper: Infrastruktur och bebyggd mark, täkt och upplag, park och trädgård, åkermark, äng och betesmark, igenväxningsmark, skog och träd, myr, fjäll, berg och sten, sandmiljö, grund marin mjukbotten, grund marin hårbotten, djup marin mjukbotten, djup marin hårbotten, biogent rev och bubbelrev, antropogen marin miljö, grund sjö, djup sjö, småvatten, vattendrag, antropogen limnisk miljö, havsstrand samt limnisk strand. Begreppet naturtyp används ibland, både i vanligt tal och i biologiska sammanhang, med något annorlunda betydelse. Ett exempel är Natura 2000 som använder naturtyp i en annan betydelse.

Ett viktigt resultat av en naturvärdesinventering är att *naturvärdesobjekt* identifieras, avgränsas, bedöms och beskrivs. Ett naturvärdesobjekt i en naturvärdesinventering är ett avgränsat geografiskt område med naturvärde, som utgörs av en dominerande naturtyp och som kan bedömas till en och samma naturvärdesklass. I standarden ska ett naturvärdesobjekt vara ett sammanhängande geografiskt område.

De naturvärdesklasser som används i naturvärdesinventeringen är:

- Naturvärdesklass 1 - högsta naturvärde
- Naturvärdesklass 2 - högt naturvärde
- Naturvärdesklass 3 - påtagligt naturvärde
- Naturvärdesklass 4 - visst naturvärde

Enligt uppdragsbeskrivningen ska naturvärdesinventeringen vid Ältabergs industriområde utföras som fältinventering med detaljeringsgrad medel. Detta innebär att minsta objekt som ska identifieras är en yta av 0,1 ha eller mer eller ett linjeformat objekt med en längd av 50 m eller mer och en bredd av 0,5 m eller mer. De områden som redovisas i denna inventering är de som uppnått naturvärdesklass 4 eller högre.

I denna inventering nådde inga områden upp till naturvärdesklass 1 högsta naturvärde.

Det område som inventerats framgår av bilaga 1 medan avgränsning av naturvärdesobjekt och naturvärdesklassning redovisas på karta i bilaga 2. I bilaga 3 redovisas vilka naturtyper som förekommer bland naturvärdesobjekten.

Följande moment har utförts i NVI:n:

Förarbete

1. Sammanställning av tidigare dokumentation om naturen i inventeringsområdet.
2. Potentiella naturvärdesobjekt har avgränsats.
3. Fältkartor för arbetet där potentiella naturvärdesobjekt är markerade har tagits fram. Fältkartorna har innehållit en bakgrund med ortofoto – och har varit i skalan 1:1 500.

Fältarbete

Inventering har genomförts i hela det område som redovisas i bilaga 1. I detta område har naturvärdesobjekt som tillhör naturtypen Skog och träd, Infrastruktur och bebyggd mark samt Park och Trädgård urskilts. Namnskicket för att benämna

olika biotoper följer där så är möjligt Sydsvenska lövskogar (Löfgren & Andersson 2000), Handbok för inventering av nyckelbiotoper (Skogsstyrelsen 2014) samt KNAS (Jönsson 2009). För naturtyperna Park och trädgård samt Infrastruktur och bebyggd mark finns inga biotoper definierade inom tidigare storskaliga inventeringar eller kunskapssammanställningar varför egna begrepp som ska vara begripliga för läsaren har använts.

Rapportering

Rapporteringen följer standarden och för detaljer hänvisas till standarddokumenten. Om inga kommentarer anger annat så är redovisade naturvårdsarter noterade under denna naturvärdesinventering.

4. Allmänt om naturförhållandena

4.1. Geografi och bebyggelse

Inventeringsområdet är ca 8,2 ha stort och är beläget öster om Älta tätortsområde i den sydligaste delen av Nacka kommun. Inventeringsområdet utgörs av mindre ytor av naturmark kring och insprängt i Ältabergs industriområde.

De närmaste omgivningarna kring inventeringsområdet utgörs till stor del av vägar, bebyggelse och andra hårdgjorda ytor som flankeras av tallskog. Direkt i öster ligger Storkällans begravningsplats. Nybyggda bostadsområden förekommer norr och väster om Ältabergs industriområde och i söder avgränsas inventeringsområdet av riksväg 229 – Tyresövägen. I de östra delarna genomkorsas inventeringsområdet av en ledningsgata.

Figur 2. Inventeringsområdet karaktäriseras av magra tallskogar i anslutning till större områden av hårdgjorda ytor.

4.2. Naturförhållandena

Inventeringsområdet ligger i Södertörn vars natur karaktäriseras av ett småkuperat sprickdalslandskap där dalbottenarna fylls ut av leriga jordar och sjösystem. Ställvis finns även stråk av sand och moräner, vilket är karaktäristiskt för inventeringsområdet. De centrala delarna av inventeringsområdet utgör en mindre del av ett område som tidigare nyttjats som sand- och grustäkt. De tunna, magra och sandiga jordarna ger här ett talldominerat och senvuxet trädskick samt en markvegetation som karaktäriseras av torrmarksarter. Merparten av detta område har emellertid nu bebyggt med Ältabergs industriområde.

Figur 3. De centrala delarna av inventeringsområdet är belägna på grusig och sandiga jordar vilket ger upphov till en svagt utvecklad markvegetation med gott om blottad mineraljord.

I det större landskapet dominerar berg och branter terrängen i den naturgeografiska regionen som är Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken. Berggrunden utgörs främst av gnejser av hög ålder och urberget har här genomgått stora förändringar genom veckning. Mestadels är berggrunden sur och fattig men avviker på ett par ställen med fickor av rikare berg- och jordarter. Dalbottenarna har ofta en historik som jordbruksmark och det som tidigare utgjordes av åkrar och betesmark har idag på många platser omvandlats till tätort.

Skogen är talldominerad där de högst belägna delarna intas av gles hållmarksskog. Tallskogarna har i regionen generellt hög medelålder och ofta lång kontinuitet. Graninslaget blir ställvis dominerande där jordtäcket är något tjockare, ofta i nordsluttningar, men gran bildar sällan större bestånd. Lövskog finns framförallt längs branter och i brynzoner där ek och asp dominerar. I djupare dalgångar har lövskogen tydligare kulturpåverkan och har ofta nyttjats för bete. I dessa delar förekommer också äldre, grova lövträd i större omfattning.

Även om inventeringsområdet är beläget relativt nära centrala Storstockholm är tillgången på sammanhängande skogsområden påtaglig i det omgivande landskapet. Nord och öst om inventeringsområdet tar Erstaviks skogslandskap vid och fortsätter hela vägen till Järlasjön/Lännerstasunden i norr och Tyresö i öst. Detta område ansluter till naturreservaten Älta mosse-Strålsjön och Nackareservatet vilket gör att tätortsområdet i Älta är mer eller mindre omslutet av större sammanhängande skogsområden. Detta skogslandskap har en historik av olika grader av nyttjande, men ställvis finns områden med naturskogskaraktär och högre biologiska värden. Förekomsten av stora och sammanhängande skyddade skogsområdena av stor betydelse för biologisk mångfald på landskapsnivå.

4.3. Uppgifter om naturförhållandena i befintligt underlag

Ingen del av det aktuella inventeringsområdet är beläget inom område som klassats som riksintresse. Inom aktuellt inventeringsområde saknas särskilda områdesbestämmelser för Natura-2000, naturreservat, biotopskyddsområde eller liknande. Inventeringsområdet omfattas ej heller av strandskydd.

Ingen del av det aktuella inventeringsområdet har omfattats av de tematiska inventeringar som utförts på nationell nivå, såsom våtmarksinventeringen, ängs och betesmarksinventeringen, nyckelbiotopsinventeringen och sumpskogsinventeringen.

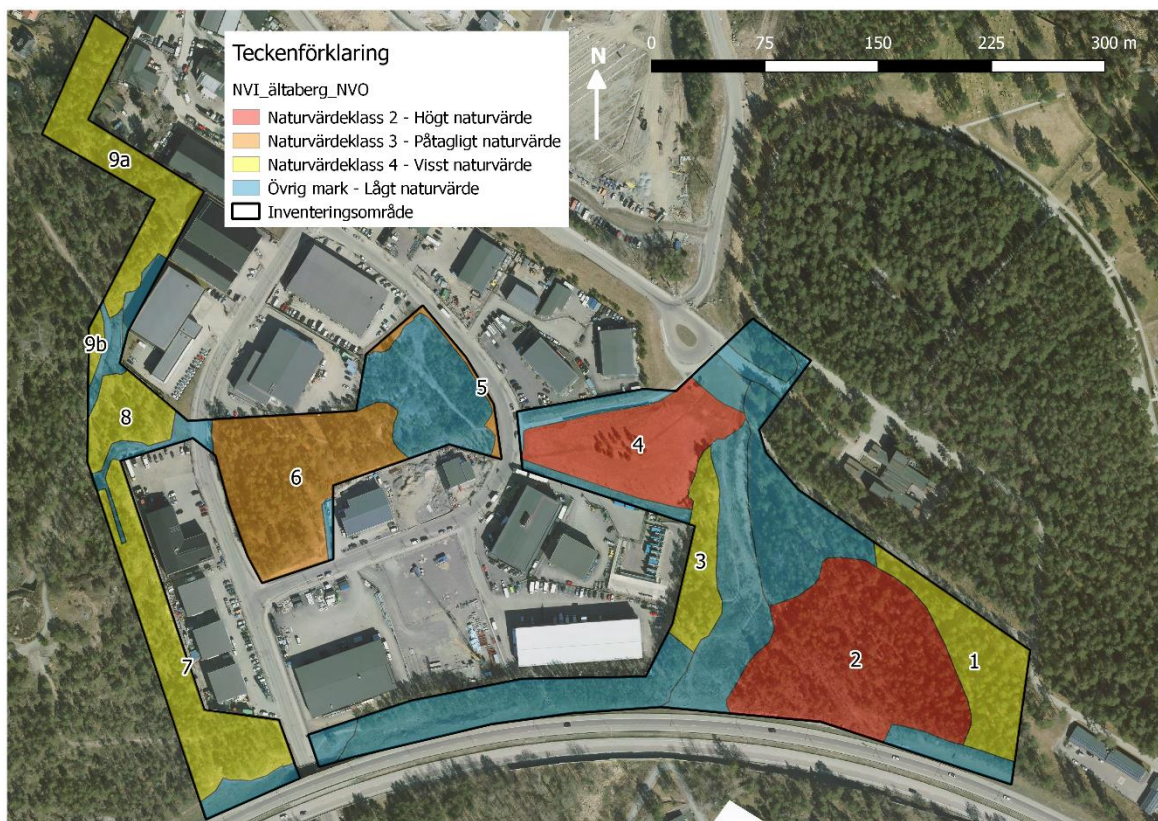
Inga skyddsvärda träd är rapporterade från inventeringsområdet men ett antal fynd finns registrerade på Artportalen/Observationsdatabasen. Några av dessa utgörs av rödlistade arter (färgginst, klofibbla, bolmört och sommarfibbla) som förekom i delar av inventeringsområdet som inte har avgränsats som naturvärdesobjekt. Grusvallen som de uppgetts ifrån har sedan fynden gjordes 2013 växt igen med kvävegynnad vegetation och det är troligt att arterna utgått. I övrigt kommenteras tidigare fynd under de enskilda beskrivningarna av naturvärdesobjekt.

Uppgifter om området saknas i Grönstrukturprogram för Nacka kommun (2011) och dess underlagsrapport (Ekologigruppen 2009).

Delar av området har varit föremål för en tidigare naturvärdeskartering som fokuserade på naturvärden kopplade till sand och inkluderade en insektsinventering (Bergsten 2010). Materialet från denna inventering är emellertid svårt att använda som underlag till denna inventerings naturvärdesbedömning. Dels för att denna inventering behandlar ett större område där delar av det aktuella inventeringsområdet enbart ingår som en mindre del, dels för att området sedan dess omvandlats från att vara en nedlagd sandtäkt till ett industriområde som i stort präglas av hårdgjorda ytor.

5. Beskrivningar av naturvärdesobjekt

Nio naturvärdesobjekt av naturtyperna Skog och träd, Park och trädgård samt Infrastruktur och bebyggd mark har identifierats. Två av dessa bedömdes ha högt naturvärde, två påtagligt naturvärde och fem visst naturvärde.

Figur 4. Karta över inventeringsområdet och avgränsade naturvärdesobjekt samt deras naturvärdesklass.

Naturvärdesobjekt 1

Objekt-ID Ältaberg 1	Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde
Inventeringsdatum 2021-05-28	Inventerare Fredrik Larsson, Pro Natura
Biotoper Tallskog	Areal 0,5 ha
Naturtyper Skog och träd	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Naturvärdesobjektet utgörs av en högre tallskog av blåbärs typ på mullrikare jord. Skogen är parkartad då träd röjts bort och skapat en pelarlik miljö. Trädskiktet är likåldrigt och något äldre men saknar gamla träd. Ett litet inslag av gran förekommer. Buskskikt saknas i stort sett helt.

Figur 5. Högre pelarlik tallskog med blåbärsris.

Bedömningsgrund biotopvärde

Området bedöms hysa ett visst biotopvärde genom förekomst av relativt grov och något äldre men likåldrig tallskog. Objektet ansluter till liknande miljöer med höga naturvärden.

Bedömningsgrund artvärde

Objektet bedöms hysa obetydligt artvärde.

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Naturvärdena i området är knutna till en relativt grov och äldre tallskog i anslutning till liknande miljöer med höga naturvärden.

Sammanfattningsvis bedöms området hysa ett visst naturvärde motsvarande klass 4.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Inget skydd.

Naturvärdesobjekt 2

Objekt-ID Ältaberg 2	Naturvärdesklass 2 – Högt naturvärde
Inventeringsdatum 2021-05-28	Inventerare Fredrik Larsson, Pro Natura
Biotoper Hällmarkskog	Areal 1,3 ha
Naturtyper Skog och träd	Natura 2000 naturtyper 9010 - Västlig taiga

Översiktlig beskrivning

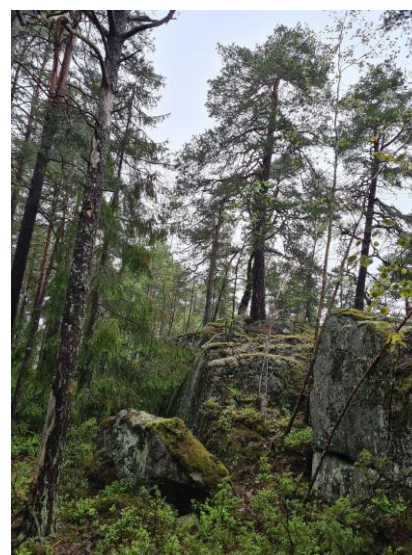
Naturvärdesobjektet utgörs av en hällmarkstallskog i småkuperad terräng. Trädskiktet är senvuxet och olikåldrigt med gott om gamla träd. Hällmarkerna karaktäriseras av raggmossor och renlavsmattor med partier av lingon. I svackor i terrängen tar blåbärsris vid. Block och lodytor utgör viktiga värdeelement. På tall noterades de rödlistade arterna tallticka (NT) och kolflarnlav (NT) samt grymig blåslav som även den ofta växer på äldre tallar. Död ved förekommer genom enstaka lågor och torrträd av tall. I ett par levande tallar noterades bohål. Östra delen av objektet tillhör kyrkogårdsområdet. Delarna skiljs åt av ett stängsel. Längs delar av stängslet är marken påverkad och hyser ett uppslag av asp.

Figur 6. Tallticka på klen senvuxen tall.

Bedömningsgrund biotopvärde

Området bedöms hysa ett påtagligt biotopvärde genom välutvecklad hällmarkstallskog med gott om äldre och gamla träd. Viktiga värdeelement i form av block och lodytor skapar en varierande miljö där död ved och boträd förekommer.

Figur 7. Kuperad terräng med värdeelement.

Bedömningsgrund artvärde

Objektet bedöms hysa ett påtagligt artvärde genom förekomst av tre naturvårdsarter varav två rödlistade.

Naturvårdsarter:

- Tallticka, *Porodaedalea pini* (NT)
- Kolflarnlav, *Carbonicola anthracophila* (NT)
- Grynig blåslav, *Hypogymnia farinacea* (T)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Naturvärdena i området är framförallt knutna till senvuxen tallskog med stor åldersspridning och gott om gamla träd samt förekomst av naturvårdsarter knutna till äldre tallskogar med lång trädkontinuitet.

Sammanfattningsvis bedöms området hysa ett högt naturvärde motsvarande klass 2.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Inget skydd.

Naturvärdesobjekt 3

Objekt-ID Ältaberg 3	Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde
Inventeringsdatum 2020-05-28 & 06-21	Inventerare Ola Hammarström & Fredrik Larsson, Pro Natura
Biotoper Tallskog	Areal 0,26 ha
Naturtyper Skog och träd	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Naturvärdesobjektet utgörs av naturligt uppvuxen tallskog på sandmark. Beståndet har en stor åldersspridning men äldre träd saknas. Äldsta träden är ca 110 år. Inslag av björk finns och det glesa fältskiktet domineras av lingon och ljung. Död ved förekommer sparsamt genom enstaka lågor. Blottad sand förekommer på delar som nyttas av cyklister samt i kantzonen mot fastigheten väster om naturvärdesobjektet.

Figur 8. Tallskog på sandmark.

Bedömningsgrund biotopvärde

Området bedöms hysa ett visst biotopvärde genom naturligt uppvuxen tallskog på sandmark.

Bedömningsgrund artvärde

Naturvärdesobjektet bedöms hysa ett obetydligt artvärde

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Naturvärdena i området är knutna till naturligt uppvuxen tallskog på sandmark.

Sammanfattningsvis bedöms området hysa ett visst naturvärde motsvarande klass 4.

Tidigare inventeringar

Inom naturvärdesobjektet finns på Artportalen fynd av flera rödlistade arter

(färgginst, klofibbla, bolmört och sommarfibbla). Dessa har eftersökts i området och ej kunnat återfinnas. Fynden har en noggrannhet på 200 m och det är troligt att de snarare hört till grusvallen öster om detta skogsbestånd. Detta område har vuxit igen med kvävegynnad flora sedan fynden gjordes 2013.

Lagligt skydd

Inget skydd.

Naturvärdesobjekt 4

Objekt-ID Ältaberg 4	Naturvärdesklass 2 – Högt naturvärde
Inventeringsdatum 2020-05-28 & 06-21	Inventerare Ola Hammarström & Fredrik Larsson, Pro Natura
Biotoper Höggräsyta	Areal 0,67 ha
Naturtyper Park och trädgård	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Naturvärdesobjektet utgörs av en kulle med anlagd, mager gräsmark. Området sköts som slåtteryta och troligen förs slagat material bort från "ängen".

Marken är torr-frisk och har en välutvecklad flora med gott om konkurrensvaga växter och hävdindikatorer. Här växer rikligt med rotfibbla, prästkrage, tjärblomster, åkervädd, käringtand, vårbrodd och bockrot, rödklint, knippfryle, äkta

johannesört är allmänt förekommande tillsammans med enstaka mandelblom, gullviva, blåsuga, styvmorsviol, liten blåklocka och gulmåra. I övrigt förekommer gott om andra karaktäristiska gräsmarksarter, tex. harklöver, gullris, fältarv, flockfibbla, gulvial, kråkvicker, vitklöver, svartkämpar, röllika, vitmåra och renfana. På toppen av kullen är ett fåtal unga tallar planterade. Inslag finns även av körsbär och hagtorn. På de allra torraste partierna förekommer jordblottor i viss omfattning.

Figur 9. Artrik grässvål.

Gräsmarken har anlagts för ca 10–15 år sedan och har inte en långvarig historik av hävd. Därför förs naturvärdesobjektet till naturtypen park och trädgård snarare än äng och betesmark.

Bedömningsgrund biotopvärde

Området bedöms hysa ett påtagligt biotopvärde genom artrik och mager gräsmark med gott om viktiga värdväxter och inslag av jordblottor. Områdets biotopvärden bedöms ge goda förutsättningar för insektslivet.

Bedömningsgrund artvärde

Naturvärdesobjektet bedöms hysa ett påtagligt artvärde genom påtaglig artrikedom bland kärlväxter där flera hävdindikatorer förekommer, samt en rödlistad insekt.

Naturvårdsarter:

- Bockrot, *Pimpinella saxifraga* (ÄoH)
- Tjärblomster, *Viscaria vulgaris* (ÄoH)
- Rödklint, *Centaurea jacea* (ÄoH)
- Mandelblom, *Saxifraga granulata* (ÄoH)
- Blåsuga, *Ajuga pyramidalis* (ÄoH)
- Liten blåklocka, *Campanula rotundifolia* (ÄoH)
- Prästkrage, *Leucanthemum vulgare* (ÄoH)
- Gullviva, *Primula veris* (ÄoH)
- Knippfryle, *Luzula campestris* (ÄoH)
- Vårbrodd, *Anthoxanthum odoratum* (ÄoH)
- Äkta johannesört, *Hypericum perforatum* (ÄoH)
- Backnejlika, *Dianthus deltoides* (ÄoH)

Tidigare fynd:

- Sexfläckig bastardsvärmare, *Zygaena filipendulae* (NT) (Artportalen)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Naturvärdena i området är knutna till artrik och mager gräsmark med gott om viktiga värdväxter och hävdindikatorer samt inslag av jordblottor.

Sammanfattningsvis bedöms området hysa ett högt naturvärde motsvarande klass 2.

Tidigare inventeringar

Naturvärdesobjektet behandlas som en mindre del av ett större område i en naturvärdeinventering som utförts innan Ältabergs industriområde anlades (Bergsten 2010).

Lagligt skydd

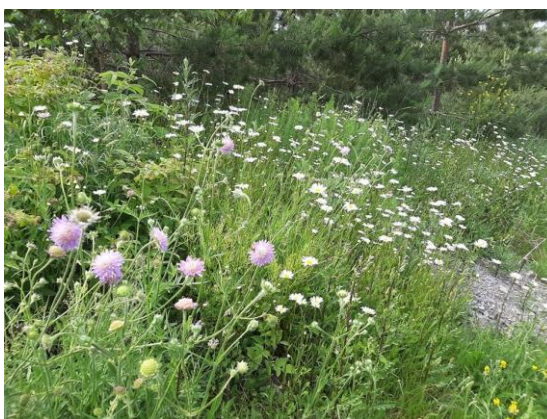
Gullviva är fridlyst genom 9 § i artskyddsförordningen.

Naturvärdesobjekt 5

Objekt-ID Ältaberg 5	Naturvärdesklass 3 – Påtagligt naturvärde
Inventeringsdatum 2020-05-28 & 06-21	Inventerare Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Vägren Ruderatmark	Areal 0,05 ha
Naturtyper Infrastruktur och bebyggd mark	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Naturvärdesobjektet utgörs av vägrenen längs vägen Örkroken samt ett mindre ruderatmarksområde där intill. Marken är mycket mager och grusig med en artrik och rikt blommande kärlväxtflora. Här växer bland annat tjärblomster, prästkrage, blåeld, åkervädd, rotfibbla, bockrot, luddlosta, gulmåra, käringtand, bockrot, backnejlika, harklöver, skogsklöver, röllika, stimsporre, svartkämpar och renfana. Flera av dessa arter är viktiga värdväxter för insekter. I sydligaste delen av naturvärdesobjektet har blomsterlupin etablerat sig.

Figur 10. Rik blommning med bl.a. åkervädd, prästkrage och rotfibbla.

Bedömningsgrund biotopvärde

Området bedöms hysa ett visst biotopvärde genom ett rikt blommande område som innehåller gott om viktiga värdväxter för insekter.

Bedömningsgrund artvärde

Naturvärdesobjektet bedöms hysa ett visst artvärde genom viss artrikedom bland kärlväxter samt förekomst av hävdindikatorer.

Naturvårdsarter:

- Bockrot, *Pimpinella saxifraga* (ÄoH)
- Tjärblomster, *Viscaria vulgaris* (ÄoH)
- Backnejlika, *Dianthus deltoides* (ÄoH)

- Prästkrage, *Leucanthemum vulgare* (ÄoH)
- Vårbrodd, *Anthoxanthum odoratum* (ÄoH)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Naturvärdena i området är knutna till ett rikt blommande område som innehåller gott om viktiga värdväxter för insekter.

Sammanfattningsvis bedöms området hysa ett påtagligt naturvärde motsvarande klass 3.

Tidigare inventeringar

Naturvärdesobjektet behandlas som en mindre del av ett större område i en naturvärdekartering som utförts innan Ältabergs industriområde anlades (Bergsten 2010).

Lagligt skydd

Inget skydd.

Naturvärdesobjekt 6

Objekt-ID Ältaberg 6	Naturvärdesklass 3 – Påtagligt naturvärde
Inventeringsdatum 2021-05-28	Inventerare Ola Hammarström & Fredrik Larsson, Pro Natura
Biotoper Sandbarrskog	Areal 0,9 ha
Naturtyper Skog och träd	Natura 2000 naturtyper 9010 – Västlig taiga, restaureringsmark

Översiktlig beskrivning

Naturvärdesobjektet utgörs av en vuxen men relativt likåldrig tallskog på sandig mark. Trädskiktet är glest och äldsta träden är ca 140 år. Längst i väster växer en bård av yngre tall och björk mot Grustagvägen. Död ved förekommer i form av enstaka klena lågor och högstubbe av tall. Buskskikt saknas i stort sett helt. Fältskiktet är mycket sparsamt utvecklat och marken täcks övervägande av barrförna och mossmattor med inslag av blottad sand.

Figur 11. Rötter och störda sandmiljöer i exponerat läge.

Bedömningsgrund biotopvärde

Området bedöms hysa ett visst biotopvärde genom förekomst av något äldre, gles tallskog på sandig mark.

Bedömningsgrund artvärde

Objektet bedöms hysa ett påtagligt artvärde genom förekomster av fyra naturvårdsarter varav två är rödlistade.

Naturvårdsarter:

- Tallticka, *Porodaedalea pini* (NT)
- Kolflarnlav, *Carbonicola anthracophila* (NT)
- Tunn flarnlav, *Xylospora friesii* (S)
- Grynig blåslav, *Hypogymnia farinacea* (T)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Naturvärdena i området är knutna till tallskog på sandiga marker med förekomst av flera naturvårdsarter varav två rödlistade.

Sammanfattningsvis bedöms området hysa ett påtagligt naturvärde motsvarande klass 3.

Tidigare inventeringar

Naturvärdesobjektet behandlas som en mindre del av ett större område i en naturvärdeskartering som utförts innan Ältabergs industriområde anlades (Bergsten 2010).

Lagligt skydd

Inget skydd.

Naturvärdesobjekt 7

Objekt-ID Ältaberg 7	Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde
Inventeringsdatum 2020-10-28	Inventerare Ola Hammarström & Fredrik Larsson, Pro Natura
Biotoper Tallskog	Areal 0,65 ha
Naturtyper Skog och träd	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Naturvärdesobjektet utgörs av naturligt uppvuxen hållmarkstallskog. Skogen är olikåldrig och mestadels senvuxen.

Riktigt gamla träd saknas. I träd- och buskskikt finns inslag av björk, asp och enbuskar. Jordtäcket är mycket tunt och berghällarna går i dagen på stora delar av området. Hällarna är bevuxna med renlavar och andra bägarlavar

Cladonia ssp., islandslav *Cetraria islandica*, hållkvastmossa *Dicranum*

spurium, enbjörnmossa *Polytrichum juniperinum*, lingon och ljung. I sänkor dominerar blåbär med inslag av liljekonvalj. Död ved förekommer sparsamt genom enstaka torrträd och tallågor. I norra delen av objektet är jordarna något mäktigare och hållmarkerna saknas. Gran- och aspinslaget är här större och träden mer högvuxna. Denna del är påverkad av att någon typ av jordvall har konstruerats.

Figur 12. Hållmarkstallskog med senvuxna träd.

Naturvärdesobjektet är del av ett något större skogsområde och fortsätter västerut utanför inventeringsområdet.

Bedömningsgrund biotopvärde

Området bedöms hysa ett visst biotopvärde genom naturligt uppvuxen, senvuxen hållmarkstallskog.

Bedömningsgrund artvärde

Naturvärdesobjektet bedöms hysa ett obetydligt artvärde

Naturvårdsarter:

- Grynig blåslav, *Hypogymnia farinacea* (T)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Naturvärdena i området är knutna till naturligt uppvuxen, olikåldrig hällmarkstallskog.

Sammanfattningsvis bedöms området hysa ett visst naturvärde motsvarande klass 4.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Liljekonvalj är i Stockholms län fridlyst genom 9 § i artskyddsförordningen.

Naturvärdesobjekt 8

Objekt-ID Ältaberg 8	Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde
Inventeringsdatum 2020-10-28	Inventerare Ola Hammarström & Fredrik Larsson, Pro Natura
Biotoper Tallskog	Areal 0,23 ha
Naturtyper Skog och träd	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Naturvärdesobjektet utgörs av naturligt uppvuxen tallskog med inslag av gran, björk och asp. Skogen är vuxen, olikåldrig och har en naturlig trädslagsammansättning, men äldre träd saknas. Fältskiktet är risdominerat med moss- och lavvegetation på stenhällar som går i dagen.

En stig genomkorsar naturvärdesobjektet som också omgärdas av sprängd och bebyggd mark.

Figur 13. Vridna, senvuxna träd i anslutning till stenhällarna.

Bedömningsgrund biotopvärde

Området bedöms hysa ett visst biotopvärde genom naturligt uppvuxen, skogsmark med träd i olika åldrar och varierad trädslagsammansättning.

Bedömningsgrund artvärde

Naturvärdesobjektet bedöms hysa ett obetydligt artvärde

Naturvårdsarter:

- Grynig blåslav, *Hypogymnia farinacea* (T)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Naturvärdena i området är knutna till naturligt uppvuxen, olikåldrig hällmarkstallskog.

Sammanfattningsvis bedöms området hysa ett visst naturvärde motsvarande klass 4.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Inget skydd.

Naturvärdesobjekt 9a & 9b

Objekt-ID Ältaberg 9a & 9b	Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde
Inventeringsdatum 2021-05-28	Inventerare Ola Hammarström & Fredrik Larsson, Pro Natura
Biotoper Tallskog	Areal 0,5 ha
Naturtyper Skog och träd	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Naturvärdesobjektet utgörs av tallskog övervägande på hållmarker och insprängda partier av djupare jordlager med blåbärsris. Objektet utgörs av två delytor då de skiljs åt av en grusväg. Trädskiktet är spontant uppväxt och olikåldrigt med förekomst av senvuxna och relativt äldre träd. Inslag av gran, björk och asp finns. Norra delen är mer låglänt och hyser ett något mer likåldrigt och äldre trädskikt. Hällarna kläds mestadels av renlavor men också av ljung och liljekonvalj. En geologisk formation bestående av fem jättegrytor finns i objektet. Död ved förekommer mycket sparsamt. Ett boträd noterades.

Figur 14. Geologisk formation, en så kallad jättegryta, inom objektet.

Naturvärdesobjektet sträcker sig utanför inventeringsområdet och består av två delområden som är åtskilda från varandra av en mindre väg men som består av samma skogsbestånd.

Bedömningsgrund biotopvärde

Området bedöms hysa ett visst biotopvärde genom spontan uppvuxen och olikåldrig tallskog med förekomst av något äldre träd. Den norra delen ligger mycket nära påtagligt naturvärde men inga naturvårdsarter har påträffats.

Bedömningsgrund artvärde

Objektet bedöms hysa ett obetydligt artvärde.

Naturvårdsarter:

-Grynig blåslav, *Hypogymnia farinacea* (T)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Naturvärdena i området är framförallt knutna till olikåldrig tallskog.

Sammanfattningsvis bedöms området hysa ett visst naturvärde motsvarande klass 4.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Liljekonvalj är i Stockholms län fridlyst genom 9§ i artskyddsförordningen.

6. Sammanfattning av naturvärdena i området

Nio naturvärdesobjekt har avgränsats. Av dessa bedömdes två ha högt naturvärde (naturvärdeklass 2), två påtagligt naturvärde (naturvärdeklass 3) och fem visst naturvärde (naturvärdeklass 4).

De högsta och mest karaktäristiska naturvärdena i området är knutna till äldre tallskog, delvis på sandig mark, samt till mager och artrik gräs- och ruderatmark med goda förutsättningar för insektslivet. Vissa naturvärden finns även kopplade till flera områden med hållmarkstallskog.

Två rödlistade arter som är knutna till äldre tall noterades under inventeringen; tallticka *Porodaedalea pini* (NT) och kolflarnlav, *Carbonicola anthracophila* (NT). Det finns också tidigare fynd av sexfläckig bastardsvärmare, *Zygaena filipendulae* (NT) i anslutning till en artrik gräsmark.

På Artportalen finns fynd av ytterligare rödlistade arter (färgginst, klofibbla, bolmört och sommarfibbla). Dessa har eftersökts i området och ej kunnat återfinnas. Grusvallen som de uppgetts ifrån har sedan fynden gjordes 2013 växt igen med kvävegynnad vegetation och det är troligt att arterna utgått. Detta område har således inte avgränsats som naturvärdesobjekt.

Ur ett större geografiskt perspektiv är områdets tallvärden beroende av omgivande landskap och bidrar till att många arter har möjlighet att sprida sig mellan lämpliga habitat. Sett i ännu större skala så har Stockholmsregionen en särställning vad gäller miljöer med gammal tall. I och med urbaniseringen i regionen har många områden inte varit aktuella för rationellt skogsbruk vilket gjort att det finns långt mycket mer värdefulla tallmiljöer kvar här jämfört med mer glesbefolkade, liknande områden i Sverige där skogsbruk bedrivits mer intensivt.

7. Litteratur och källor

7.1. Skriftliga källor

Andersson, L. 1993: Ängs- och hagmarker i Jönköpings län. – Miljö i Jönköpings län 1993:1. Länsstyrelsen i Jönköpings län.

ArtDatabanken 2013: Naturvårdsarter. – ArtDatabanken rapporterar 14, SLU.

Bergsten, J. 2010: Naturvärdeskartering av täktområde vid Storkällan, Nacka. Rapport skriven för Ekologigruppen AB.

Ekologigruppen 2009: Biologisk mångfald i Nacka, Underlagsrapport till grönstrukturplan för Nacka kommun. Projektnr. 5577.

Höjer, O. & Hultengren, S. 2004: Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Naturvårdsverket. Rapport 5411.

Jordbruksverket 2005: Ängs- och betesmarksinventeringen – inventeringsmetod. Jordbruksverket Rapport 2005:2.

Jönsson, C. 2009: Ny metod för kontinuerlig naturtypskartering av skyddade områden (KNAS). – Metria Geoanalys. 2009.

Löfgren, R. & Andersson, L. 2000: Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Kriterier för naturvärdering, skydd och skötsel. – Naturvårdsverket. Rapport 5081.

Nacka kommun 2011: Grönstrukturprogram.

Nitare, J. (ed.) 2010: Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. – 4:e rev uppl. Skogsstyrelsen.

Påhlsson, L. 1998: Vegetationstyper i Norden. – TemaNord 1998:510.

SIS Swedish Standards Institute 2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. – Svensk Standard SS 199000:2014.

SIS Swedish Standards Institute 2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Komplement till SS 199000. – Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.

Skogsstyrelsen 2014: Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.

SLU, Artdatabanken 2020: Rödlistade arter i Sverige 2020. – SLU, Uppsala.

7.2. Kartor

Ortofoto (2019), erhållet av Nacka kommun via WMS-länk.

7.3. Databaser och internet

Artportalen – Rapportsystem för växter, djur och svampar:

<https://artportalen.se/>

Länsstyrelsernas geodatakatalog:

<https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen/>

Naturvårdsverkets kartverktyg Skyddad natur

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Skogsstyrelsens kartdatabas:

<https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/>

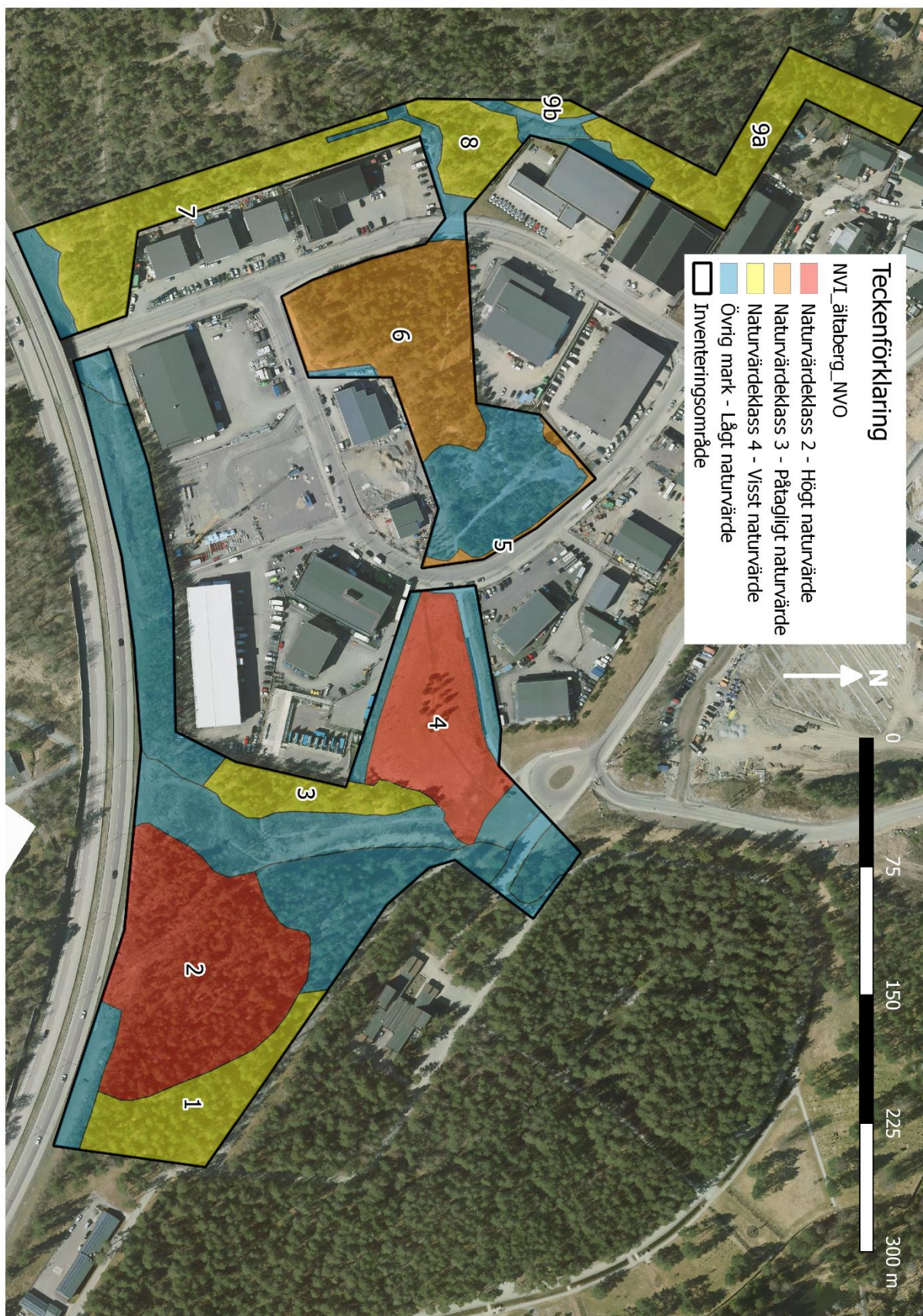
Utförare Pro Natura Träringen 66b 416 79 Göteborg Handläggare Pro Natura Ola Hammarström	Dokumentnamn Naturvärdesinventering av områden kring Ältabergs industriområde	Sidnummer (antal sidor) <i>36 (36)</i>
		Datum <i>2021-07-07</i>
		Version <i>1:1</i>

Bilaga 1.

Karta över inventeringsområdet

Bilaga 2. Karta över naturvärdesobjekten och deras naturvärdesklass

Bilaga 3.

Karta över förekommande naturtyper

